

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Dariusz Mazur

BK-VII.0520.314.2024
Warszawa, 28 listopada 2024 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przekazuję odpowiedź na interpelację nr 5118 złożoną do Ministra Sprawiedliwości przez Panią posłankę Joannę Borowiak oraz grupę posłów na Sejm RP w sprawie *założeń projektu podważającego status sędziów powołanych od 2018 r., zakładającego składanie przez nich tzw. czynnego żalu.*

Minister Sprawiedliwości Adam Bodnar wielokrotnie podkreślał przywiązanie do wartości demokratycznego państwa prawa. Działanie w tym duchu nie pozwala zignorować poważnych zastrzeżeń co do legalności Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 3).

Z tego powodu Minister Sprawiedliwości przygotował projekt kompleksowej zmiany ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, który ma na celu przywrócenie przepisom regulującym sposób wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa treści zgodnej z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej i zapewnienie niezależności Krajowej Rady Sądownictwa od organów władzy ustawodawczej oraz władzy wykonawczej w procedurze powoływania sędziów.

Projekt, wniesiony jako rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa został uchwalony przez Sejm RP 12 lipca 2024 r. Następnie Prezydent RP

zdecydował o skierowaniu ustawy do Trybunału Konstytucyjnego w trybie kontroli prewencyjnej.

W trosce o budowanie zaufania obywateli do wymiaru sprawiedliwości, w związku z ww. zastrzeżeniami co do legalności Krajowej Rady Sądownictwa, także status osób powołanych do pełnienia urzędu sędziego na wniosek tej Rady musi zostać uregulowany.

Przypomnieć należy, że procedura powoływania sędziów z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. była przedmiotem wielu rozstrzygnięć Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Trybunałów międzynarodowych.

Na szczególną uwagę zasługuje m.in. uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r. sygn. akt BSA I-4110- 1/20:

„Akt powołania na urząd sędziego przez Prezydenta RP nie tworzy trwałego i niepodważalnego domniemania, że w każdej sprawie rozpoznawanej przez sąd z udziałem tego sędziego spełniony będzie standard niezawisłości i bezstronności. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy poprzedzająca akt powołania procedura miała wadliwy charakter, w szczególności, gdy brała w niej udział Krajowa Rada Sądownictwa pozbawiona przymiotu niezależności, na co w szczególności wskazał wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 19 listopada 2019 r. Nie można przy tym przyjmować, że każda wada w procesie nominacyjnym jest sanowana przez prezydencki akt powołania na urząd sędziego, taka bowiem interpretacja prowadziłaby do nieuzasadnionego ograniczenia możliwości realizacji prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu (...) sędzia powołany przy udziale wadliwie utworzonej i wadliwie działającej Krajowej Rady Sądownictwa nie korzysta z domniemania niezawisłości. Przyjęcie tezy przeciwnej oznaczałoby, że w polskim systemie prawa władza ustawodawcza i wykonawcza może pozbawić obywateli gwarancji prawa do rozstrzygania ich spraw przez niezawisłego sędziego i niezależny sąd (...).”

Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z 8 listopada 2021 r. w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (skarga 49868/19 i 57511/19) uznał m.in., że „z dwóch powodów doszło do oczywistego naruszenia prawa krajowego, które miało negatywny wpływ na podstawowe zasady procedury powoływania sędziów do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. Po pierwsze, powołanie nastąpiło na podstawie rekomendacji KRS, w kształcie nadanym jej ustawą nowelizującą z 2017 r., tj. organu, który nie dawał już wystarczających gwarancji niezależności od władzy ustawodawczej lub wykonawczej. Po drugie, Prezydent RP, pomimo że wykonanie uchwały KRS nr 331/2018, na mocy której przedstawiono wnioski o powołanie wszystkich sędziów zasiadających w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, zostało wstrzymane przez Naczelnego Sąd Administracyjny, a kwestia zgodności z prawem tej uchwały miała zostać dopiero rozstrzygnięta przez sąd, powołał ich do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego z jawnym lekceważeniem zasady praworządności. Te nieprawidłowości w procesie nominacji naruszyły legitymację Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w takim stopniu, że w następstwie z natury wadliwej procedury nominacji sędziów, nie posiadała ona i nadal nie posiada atrybutów "sądu", który jest "zgodny z prawem" w rozumieniu art. 6 § 1. Sama istota przedmiotowego prawa została zatem naruszona”.

Z kolei 22 lipca 2021 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka wydał wyrok w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce (nr sprawy 43447/19), w którym uznał m.in. że Krajowa Rada Sądownictwa po zmianach dokonanych w 2017 roku nie zapewnia wystarczających gwarancji niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej. Zdaniem Trybunału władze polityczne posiadały nadmierny wpływ na procedurę mianowania sędziów i mogą bezpośrednio lub pośrednio ingerować w to, kto zostanie powołany na urząd sędziego.

Sąd Najwyższy Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w wyroku z 5 grudnia 2019 r. orzekł, że Krajowa Rada Sądownictwa w obecnym składzie nie jest organem bezstronnym i niezawisłym od władzy ustawodawczej i wykonawczej. W konsekwencji Sąd Najwyższy orzekł również, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie jest sądem w rozumieniu

prawa Unii Europejskiej, a przez to nie jest sądem w rozumieniu prawa krajowego (sygn. akt III PO 7/18).

Naczelny Sąd Administracyjny między innymi w wyrokach z 6 maja 2021 r. orzekł że Krajowa Rada Sądownictwa w nowym składzie nie daje wystarczających gwarancji niezależności od organów władzy ustawodawczej oraz władzy wykonawczej w procedurze powoływania sędziów. Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że obecnie 23 z 25 członków Krajowej Rady Sądownictwa jest desygnowanych do jej składu przez inne władze, niż władza sądownicza, zaś zasady i tryb kreowania składu personalnego Krajowej Rady Sądownictwa wyraźnie motywowane są intencją poddania jej swoistego rodzaju kurateli władzy wykonawczej, a więc tym samym większości parlamentarnej, co w kontekście trybu wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa akcentuje znaczenie czynnika (politycznej) lojalności kandydatów wobec podmiotu dokonującego wyboru. Naczelny Sąd Administracyjny podkreślił także, że w składzie Krajowej Rady Sądownictwa nie są reprezentowani wszyscy sędziowie (np. brak reprezentacji sędziów Sądu Najwyższego), co stoi w jawnej sprzeczności z art. 187 pkt 2 Konstytucji RP, który wymaga, aby 15 sędziów – członków Krajowej Rady Sądownictwa wybranych zostało spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych (sygn. akt II GOK 2/18, II GOK 3/18, II GOK 5/18, II GOK 6/18, II GOK 7/18).

Biorąc to wszystko pod uwagę obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości trwają intensywne prace nad ustawą naprawczą, której celem jest uregulowanie statusu sędziów w sposób zgodny z polskim ładu konstytucyjnym. W tym zadaniu Ministra Sprawiedliwości wspiera Komisja Kodyfikacyjna Ustroju Sądownictwa i Prokuratury.

W toku tych prac, Ministerstwo Sprawiedliwości, w trosce o zapewnienie najwyższego standardu demokratycznego przygotowywanych zmian, pozostaje w stałym dialogu m.in. z Komisją Wenecką. Na podstawie rekomendacji Komisji Weneckiej, Ministerstwo Sprawiedliwości skłania się do rozwiązania, aby proces ponownej indywidualnej ewaluacji sędziów prowadziła przyszła Krajowa Rada Sądownictwa, a więc Rada ukształtowana zgodnie z Konstytucją RP, co zakłada wspomniana ustawa uchwalona przez Sejm RP

12 lipca 2024 r. Z kolei od wyników ewaluacji będzie przysługiwało prawo odwołania do Sądu Najwyższego.

W kontekście wspomnianego w interpelacji tzw. czynnego żalu, rozwiązanie to prawdopodobnie nie zostanie wdrożone. Trzeba stwierdzić, że używanie tego pojęcia to przekłamanie w debacie publicznej, gdyż w rzeczywistości chodziło tylko o umożliwienie sędziom złożenia deklaracji gotowości dobrowolnego powrotu na poprzednie stanowiska.

Odnosząc się natomiast do pytania o status osób powołanych na stanowiska sędziowskie przed 1989 r. należy podkreślić, że zadanie postawione przed Ministrem Sprawiedliwości Adamem Bodnarem przez Prezesa Rady Ministrów dotyczy przywrócenia praworządności w obliczu zapaści wywołanej zmianami wprowadzonymi w wymiarze sprawiedliwości w latach 2016 – 2023. Na tym zadaniu minister skupia całą swoją uwagę.

Z wyrazami szacunku

Dariusz Mazur
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/